ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ЕТИШТИРИШДА ФЕРМЕР ХЎЖАЛИКЛАРИНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ

Д.Б.Яхъяева

ТТЕСИ “Корпоратив бошқарув” кафедраси катта ўқитувчиси

Аннотация: Мақола мамлакатимизда бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтиш ва бозор муносабатларини янада ривожлантириш фермер ва деҳқон хўжаликлари фаолиятини ташкил этишни тизимли тарзда ўрганиш ва таҳлил қилиш орқали унинг жозибадорлигини таъминлаш ҳамда фермерликни ривожлантириш ҳамда уларнинг мулкий муносабатлари ишончли ҳимоя қилинишини таъминлашга бағишланган.

Калитли сўзлар: модернизациялаш, деҳқон, фермер хўжалиги, деҳқон бозорлари, кодекис, рақобатбардошлик, интенсив, хомашё, экспорт, саралаш, қадоқлаш.

Ўзбекистонда амалга оширилаётган ислоҳатлар иқтисодиётнинг барча тармоқлари каби қишлоқ хўжалигида ҳам ўзининг ижобий самарасини бермоқда. Сўнги йилларда аграр сохасида амалга оширилган изчил ислоҳатлар иқтисодий ўсиш кузатилиб, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш кўрсаткичлари йилдан йилга ошиб бормоқда.

Ислоҳотларнинг дастлабки босқичида фермер ва деҳқон хўжаликлари фаолиятини ташкил этиш, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришда уларни етакчи кучга айлантириш бўйича мустаҳкам ҳуқуқий асос хамда зарур шарт-шароитлар яратилди [1].

Хусусан, фермерликни ривожлантириш, фермер хўжаликларининг иқтисодий ва молиявий мустақиллиги учун мустаҳкам ҳуқуқий асослар ва кафолатларни яратиб берувчи Солиқ кодекси, “Фермер хўжалиги тўғрисида”ги Қонун ҳамда бошқа норматив-ҳуқуқий хужжатлар қабул қилинди.

Ўтган 27 йил давомида фермерликни ривожлантириш ҳамда уларнинг мулкий муносабатлари ишончли ҳимоя қилинишини таъминлаш соҳасидаги қонун хужжатларини янада такомиллаштириш натижасида фермер хўжаликлари ҳақли равишда қишлоқда етакчи бўғинга, қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқарувчи асосий кучга айланди.

Шу ўринда, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришда фермерлик ҳаракатининг ўрни ва ҳиссасини ҳамда аҳоли фаровонлигини, унинг реал даромадларини янада ошириш учун кўп тармоқли фермер хўжаликларини ташкил этишни даврнинг ўзи талаб этмоқда. Бугунги кунда мамлакатимиз иқтисодиётига ҳисса қўшаётган 525 мингдан ортиқ кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари ташкил этади.

Шу билан бир қаторда, қишлоқ ҳўжалиги маҳсулотларини етиштириш, уларни қайта ишлаш, реализация қилиш бўйича кўп тармоқли фермер хўжаликларини ташкил этилган қатлам ҳам фаол тадбиркорлардир.

Кўп тармоқли ишлаб чиқаришни ташкил қилишдаги муҳим шартлардан бири бу- ҳар қандай фермер хўжалиги ўз даромадини ошириш мақадида ўз хоҳишига кўра ихтиёрий равишда қўшимча тармоқларни ташкил этган ҳолда кўп тармоқлиҳолда кўп тармоқли фермер ҳўжалигига айланиши мумкинлигидир [2].

Ҳозирги кунда қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари экспортини кенгайтиришга қаратилган президент қарори қабул қилинди

Президентимизнинг «Маҳаллий экспорт қилувчи ташкилотларни янада қўллаб-қувватлаш ва ташқи иқтисодий фаолиятни такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори эълон қилинди.

Ушбу ҳужжат ташқи иқтисодий фаолиятни янада либераллаштириш, экспортга маҳсулот етказиб беришни кўпайтиришни рағбатлантириш, маҳаллий экспорт қилувчи ташкилотларнинг рақобатдошлигини ва молиявий барқарорлигини ошириш, ортиқча ва эскирган рухсат бериш тартиботларини бекор қилиш орқали ишбилармонлик муҳитини такомиллаштириш мақсадида қабул қилинган.

Унга кўра, шу йилнинг 1 июлидан бошлаб барча тадбиркорлик субъектларига янги мева-сабзавот маҳсулотлари, узум ва полиз маҳсулотларини тўловни олдиндан 100 фоиз амалга ошириш шарти билан тўғридан-тўғри шартномалар асосида экспорт қилиш ҳуқуқи берилди.

«Таъкидлаш жоизки, ушбу чоралар мева-сабзавот маҳсулотларининг экспортини кенгайтириш билан биргаликда деҳқон ва фермер хўжаликларини ташқи бозорларда талаб юқори бўлган маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтириш, ер ресурсларидан самарали фойдаланиш, шу жумладан, такрорий экинлар экиш ҳисобига қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари ҳосилдорлигини оширишга рағбатлантиради. Бу эса ўз навбатида, ишлаб чиқарилаётган мева-сабзавот маҳсулотларининг нархи ва сифати бўйича ташқи бозорларда рақобатдошлигини ошириш имконини беради. Энг муҳими, деҳқон ва фермер хўжаликлари етиштирган маҳсулотларининг ҳақиқий эгаси сифатида улардан ўз ихтиёрига кўра фойдаланиш, мустақил экспорт қилиш, даромадларини ошириш, оиласининг моддий фаровонлигини кўтаришлари мумкин бўлади, қўшимча валюта тушумлари эса қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва уларни чуқур қайта ишлаш бўйича янги лойиҳаларни инвестициялаш учун имконият яратади», дейилади

Шу билан бирга, маҳаллий мева-сабзавот маҳсулотларини ташқи бозорларга чиқариш учун чет элда қабул қилинган меъёр ва стандартларга маҳсулотларнинг мувофиқлигини таъминлаш бўйича тизимли ишларни амалга ошириш талаб этилади. Ўйлаймизки, мазкур қарорларнинг қабул қилиниши ҳам келгусида мамлакатимиз қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиришда, маҳсулотлар сифати ҳамда рақобатбардошлигини оширишда муҳим манба бўлиб ҳизмат қилади.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис ва Ўзбекистон халқига Мурожаатномаси. 2022йил. 21 декабрь.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2022 йил 28 январдаги «2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси» ПФ-60-сонли Фармони. // www.lex.uz.